

N:o 55.

Ank. till Riksd. kansli den 8 maj 1903, kl. 1 e. m.

Betänkande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående kostnadsfritt tillhandahållande af stämplrar för stämpelbeläggning af vissa vid häradshöfdingen R. E. Eckerströms död å Södra Roslags domsagas kansli kvarliggande handlingar.

Under åberopande af bilagdt statsrådsprotokoll för den 17 nästlidne april har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att, i och för stämpelbeläggning af de vid häradshöfdingen R. E. Eckerströms död å Södra Roslags domsagas kansli kvarliggande, i protokollet öfver den af justitiekanslern den 20 januari 1903 å kansliet verkställda inspektion förtecknade stämpelpfiktiga handlingar utom den i förteckningen under n:o 15 upptagna bouppteckning, statskontoret må äga att, under iakttagande af de närmare föreskrifter Kungl. Maj:t kan finna erforderligt meddela, till vederbörande domhufvande utan betalning utlämna den myckenhet med n:o 1 märkta delar af dubbla beläggingsstämplar, som, utöfver de vid inspektionen företedda stämpeldelar n:o 1 å tillhopa 1,024 kronor 10 öre, för ändamålet erfordras, dock till sammanlagdt värde af högst 10,850 kronor 10 öre; allt under villkor att därigenom icke sker någon inskränkning i det ansvar för stämpelafgifternas behöriga erläggande, som författningssenkigt ålegat Eckerström.

Bih. till Riksd. Prot. 1903. 5 Saml. 1 Afd. 45 Häft. (N:o 55).

Af ofvan åberopade statsrådsprotokoll inhämtas, att vid ärendets fördragning inför Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anfört följande:

»Sedan häradsrättshövdingen i Södra Roslags domsaga H. E. Eckerström den 23 oktober 1902 affidit, anmälde t. f. domhufvanden i domsagan, vice häradsrättshövdingen friherre Erik Leijonhufvud den 5 januari innevarande år hos justitiekanslersämbetet, att i domsagens kansli finnes kvarliggande ett stort antal handlingar, hvilka för lagfart, in-teckning eller inregistrering ingifvits vid af Eckerström inom domsagan förrättade ting; att stämpel-afgift till dessa handlingar syntes hafva erlagts af vederbörande, men att i kansliet icke finnes några till handlingarna hörande stämplor; samt att friherre Leijonhufvud på grund häraf och då Eckerströms stärbhus förklarar, att i stärbhuset icke finnes vare sig stämplor eller medel till anskaffande däraf, ansett sig icke kunna utlämna handlingarna till vederbörande.

Med anledning häraf anställde justitiekanslern den 20 berörda januari å domsagens kansli inspektion angående de anmälda förhållandena; och har justitiekanslern med underdånig skrifvelse den 21 sistlidne februari öfverlämnat det vid inspektionen förda protokoll.

Enligt hvad detta protokoll gifver vid handen utröntes vid inspektionen, bland annat, att å kansliet finnes kvarliggande 240 uti en i protokollet införd förteckning upptagna, stämpelpfiktiga handlingar, hörande till småprotokollen vid ting, som under år 1902 och de närmaste åren därförut hållits af Eckerström, att dessa handlingar, hvilka skolat beläggas med stämpel till belopp af sammanlagdt 11,928 kronor 60 öre, icke voro försedda med stämpel, samt att stämplor till desamma icke i vidare mån finnes att tillgå å kansliet, än att vid inspektionen uppvisades omärkta stämpeldelar n:o 1 af dubbla beläggningsstämplor till sammanlagdt belopp af 1,024 kronor 10 öre, under det att stämpeldelarna n:o 2 till samma stämplor icke kunde företes; hvarjämte i protokollet finnes antecknad, att det vid inspektionen närvarande ombudet för Eckerströms stärbhus, extra ordinarie hofrättsnotarien Henrik Tideström, hvilken varit anställd som tingsbiträde hos Eckerström intill dennes död, uppgifvit, att vid Eckerströms frånfälle icke å domsagens kansli funnits andra stämplor för beläggning af ifrågavarande handlingar än de uppvisade stämpeldelarna n:o 1 samt att Eckerströms stärbhus saknade medel för inköp af erforderliga stämplor.

Uti den omförmälda förteckningen öfver de kvarliggande handlingarna

har dels angifvits det stämpelbelopp, hvarmed hvarje handling bort beläggas, dels ock, till utredning af frågan huruvida penningar till stämpel blifvit af vederbörande erlagda, anmärkts hvad därom finnes antecknadt å handlingarna och i de vid tingen förda memorialprotokoll äfvensom hvad för öfrigt kunnat i detta afseende vid inspektionen utrönas; och har justitiekanslern i den underdåniga skrifvelsen såsom sin mening uttalat, att det på grund af blyertsanteckningar å handlingarne och hvad eljest vid inspektionen förekommit kan antagas, att penningar till stämpel å de i förteckningen upptagna handlingarna blifvit till Eckerström eller till hans tingsbiträde för Eckerströms räkning erlagda, ehuru sådana reversal å penningarna, som i 34 § gällande stämpelpappersförordning omförmälas, icke blifvit utfärdade eller funnos å domsagans kansli förvarade.

Efter redogörelse för hvad vid inspektionen inhämtats har justitiekanslern i skrifvelsen vidare hufvudsakligen anført följande.

Då tillförordnade domhafvanden i domsagan icke torde äga att till vederbörande parter utlämna de ifrågavarande å kansliet kvarliggande handlingarne okarterade, skulle dessa parter således icke återfå sina handlingar med mindre de ännu en gång erlade till stämpel erforderliga penningar. För att förekomma en dylik obillighet syntes det icke förefinnas någon annan utväg, än att staten trädde emellan och toge på sig den förlust, som måste uppkomma därigenom att de af Eckerström för handlingarnas stämpelbeläggning uppburna penningar hvarken i kontant eller med stämplor kunde redovisas i stärbuset efter honom. Det hade ifrågasatts att denna förlust skulle äfven utan uttryckligt åtagande drabba statsverket, men en sådan åsikt kunde justitiekanslern icke godkänna. Föreskriften i 34 § stämpelpappersförordningen, att för kvittos erhållande två reversal skola afämnas och att det ena af dessa skall hos vederbörande ämbets- eller tjänsteman kvarstanna, vore uppenbarligen tillkommen för att, bland annat, genom granskning af de hos ämbets- eller tjänstemannen inneliggande reversalen, kännedom skulle kunna erhållas om beloppet af de utaf honom uppburna stämpelmedel och därigenom kontroll utöfas på hans förvaltning af dessa medel. Därest penningar, som i föreskrifvet reserval antecknats, af ämbets- eller tjänstemannen förskingrades, torde förlusten böra drabba staten; förskingrades åter penningar, som icke antecknats i dylikt reserval, syntes det justitiekanslern som om förlusten borde drabba icke staten utan parten, som genom underlåtenhet att förskaffa sig kvitto såsom i stämpelpappersförordningen sägs och att för sådant ändamål aflämna föreskrifna reserval satt staten ur stånd att å

ämbets- eller tjänstemannens förvaltning utöfva nödig kontroll. På kortfattade och ofta otydliga blyertsanteckningar å enskilda handlingar kunde någon kontroll icke grundas, och därest i fråga om stämpelmedels erläggande vitsord gäfves åt dylika anteckningar, som af parterna å deras enskilda handlingar lätteligen kunde anbringas, skulle många möjligheter till missbruk beredas.

Ehuru således enligt justitiekanslerns uppfattning i det nu föreliggande fallet den förlust, som uppstode därigenom, att de till stämpel å ofvan omförmälta kvarliggande handlingar uppburna penningar förskingrats, lagligen icke kunde drabba staten, ansåge justitiekanslern dock, då missbruk i ofvan antydda riktning icke syntes hafva förelupit, billighetsskäl tala för att staten åtog sig denna förlust; och det vore för åtgärders vidtagande i sådant syfte, som justitiekanslern funnit sig böra för Kungl. Maj:t anmäla hvad vid inspektionen förekommit.

De åtgärder, som sålunda kunde komma i fråga, syntes justitiekanslern vara, att efter Riksdagens hörande och medgifvande antingen medel anvisades till inköp af erforderliga stämplor för de ifrågavarande handlingarnas stämpelbeläggning af domhafvanden eller ock statskontoret anbefalldes utan godtgörelse till domhafvanden utlämna de erforderliga stämplorna; och borde enligt justitiekanslerns mening i båda fallen vederbörande parter till staten öfverlåta sin rätt till ersättning af stärbuset efter Eckerström.

Öfver justitiekanslerns ifrågavarande framställning har på grund af nådig remiss statskontoret den 27 sistlidne februari afgifvit underdånigt utlåtande, därvid statskontoret yttrat, att då de enskilda parter tillhöriga handlingar, hvarom här vore fråga, blifvit icke blott af vederbörande domhafvande emottagna utan jämväl af häradsrätten handlagda så, som om stämpelafgift för dem blifvit i behörig ordning erlagd, och då de vid inspektionen förekomna omständigheter icke heller syntes hafva ådagalagt något förhållande, hvaraf skulle kunna dragas annan slutsats än att så varit händelsen, statskontoret ansåge, att det skulle vara i hög grad obilligt, därest nämnda parter förvägrades att efter ärendenas handläggning återbekomma sina handlingar med mindre än att de för inköp af felande stämplor nödiga medel ånyo erlades; och instämde statskontoret därför uti justitiekanslerns hemställan om åtgärders vidtagande i syfte att handlingarna måtte kunna, utan att parterna behöfde vidkännas någon vidare utgift för deras stämpelbeläggning, till dem återställas. I valet mellad de bägge af justitiekanslern i sådant afseende ifrågasatta åtgärderna

borde, enligt statskontorets mening, obetingadt företräde gifvas åt den senare, som ginge ut på ett bemyndigande för statskontoret att utan betalning tillhandahålla vederbörande stämpelbeläggare de erforderliga stämpelarna. Äfven för denna stämpelbeläggning ansåge statskontoret dubbla belägningsstämplar böra komma till användning; men för att tydligt utmärka att med denna stämpelbeläggning icke afsetts att i någon mån minska det ansvar för stämpelafgifternas behöriga erläggande, som författingsenligt ålegat vederbörande domhafvande, vore det enligt statskontorets mening lämpligast, att endast de med n:o 1 märkta stämpel delarna tillhandahölles stämpelbeläggaren, under det att de motsvarande med n:o 2 märkta delarna öfverlämnades direkt till Svea hofrätt. Statskontoret hemställde alltså, att Kungl. Maj:t täcktes för vinnande af det med justitiekanslerns framställning afsedda syfte hos Riksdagen göra framställning om medgifvande för den person, som undfinge vederbörandes uppdrag att ombesörja stämpelbeläggning af de uti ofvan omförmälda förteckning specificerade handlingar, att hos statskontoret, mot aflämnande af specifikation å de handlingar, för hvilka stämpelarna vore afsedda, utan betalning utbekomma till deras stämpelbeläggning med de i specifikationen upptagna belopp erforderlig myckenhet med n:o 1 märkta delar af dubbla belägningsstämplar, dock till sammanlagdt värde af högst 10,904 kronor 50 öre, eller det belopp, som skulle återstå, sedan för stämpelbeläggningen i första hand användts de redan å kansliet befintliga, för ändamålet tillgängliga stämplat å 1,024 kronor 10 öre; och skulle det i sådan händelse åligga statskontoret att till hofrätten öfverlämna ej blott specifikationen utan äfven de mot de utlämnade stämpelhalfvorna svarande, med n:o 2 märkta stämpel delarna, allt under villkor att härigenom icke skedde någon inskränkning i det ansvar för stämpelafgifternas behöriga erläggande, som författingsenligt ålegat vederbörande domhafvande.

Vid ärendets behandling i statskontoret har referenten statskommis sarien Sylvan uttalat skiljaktig mening och ansett, att statskontoret bort i första rummet göra hemställan om en nådig förklaring, att de ifråga varande handlingarna finge till vederbörande parter återställas utan stämpel beläggning i vidare mån än å kansliet för ändamålet befintliga stämpel delar n:o 1 sådant medgåfve, dock att en hvar af de sålunda utan stämplat återställda handlingar skulle före utlämnandet förses med påskrift, att den i afseende å partens skyldighet vore att betrakta såsom vore den belagd med stämpel till det belopp, som för handlingen funnes angifvet uti därför afsedd kolumn å den vid inspektionsprotokollet fogade förteckning. Därest

hinder för vidtagande af sådan åtgärd skulle förefinnas, hade enligt referentens tanke såsom andra alternativ bort föreslås den i statskontorets underdåniga utlåtande förordade åtgärd. Såsom skäl för sin mening har referenten anført, att han icke kunde tillägga parternas uraktlåtenhet att, med begagnande af dem i sådant afseende uti stämpelförordningen tillerkänd rätt, förskaffa sig kvitto å de till domhafvanden eller hans ställföreträdare för inköp af stämplat erlagda medel så stor betydelse som i justitiekanslerns framställning gjordes gällande; att han med denna sin uppfattning ansåge dessa parter hafva på både rätt och billighet grundade anspråk att numera, sedan deras ärenden blifvit af häradsrätten handlagda — hvilken omständighet, särskildt med afseende å innehållet i 39 § 2 stycket stämpelförordningen, syntes honom innebära ett erkännande af stämpelafgiftens erläggande så godt som något annat — återbekomma sina handlingar utan att de därför skulle nödgas ånyo aflämna medel till inköp af stämplat; samt att han bland utvägar, ägnade att vinna detta mål, ansåge den enklaste vara ofvanberörda, af honom i första rummet föreslagna.

Justitiekanslern har sedermera uti underdånig skrivelse den 7 innevarande april, därvid till utredning i ärendet fogats ytterligare handlingar, vidare meddelat att, enligt hvad numera befunnits och af tillförordnade domhafvanden inför justitiekanslern styrkts, stämpelafgift för den bouppteckning efter Aug. Lindströms hustru Margaretha Lindström, som finnes antecknad under n:o 15 uti den i justitiekanslerns inspektionsprotokoll införda förteckning öfver de kvarliggande handlingarna och där upptagits såsom erforderande stämpel till belopp af 54 kronor 40 öre, blifvit erlagd vid Stockholms rådstufvurätt, där hufvudbouppteckning efter den aflidna inregistrerats, samt att det belopp af 11,928 kronor 60 öre, hvar till de kvarliggande stämpelpfiktiga handlingarna upptagits skola erfordra stämpel, således borde minskas med 54 kronor 40 öre.

Enligt af mig inhämtade upplysningar upptager bouppteckningen efter Eckerström tillgångar till värde af 40,579 kronor 65 öre samt skulder till belopp af 87,211 kronor 11 öre, däribland felande stämpelmedel omkring 12,000 kronor. Boet efter Eckerström har blifvit afträdt till urarfvakonkurs, däri inställelsedag är utsatt till den 28 innevarande april.

Frågan huruvida inlämnare af stämpelpfiktig handling, som erlagt den för handlingen stadgade afgift, äger laglig rätt påfordra att, därest vederbörande tjänsteman icke fullgör stämpelbeläggningen utan förskingrar det uppburna beloppet, den därigenom uppkommande förlusten skall drabba

statsverket, har, såsom ofvan antydts, varit omtvistad. Att nu inlåta sig på afgörandet af detta spörsmål synes emellertid icke vara erforderligt, då i flera af de fall, hvarom här är fråga, någon laglig bevisning om stämpelafgiftens erläggande näppeligen kan anses förebragt. Här synes därför endast vara att pröfva, huruvida ej i allt fall sådana omständigheter föreligga, att staten rimligen bör träda emellan och godvilligt åtaga sig den förlust, som annars måste antagas drabba vederbörande parter.

Vid granskning af hvad i ärendet förekommit har jag funnit omständigheterna göra det sannolikt, att stämpelafgift tillgodokommit Eckerström för samtliga de vid justitiekanslerns inspektion förtecknade handlingar utom den ofvannämnda bouppteckningen efter hustru Lindström. Rörande några af ifrågavarande handlingar finnas kvitton af Eckerström, att stämpelafgift blifvit betald. I fråga om det stora flertalet af de öfriga förekomna anteckningar om stämpels erläggande antingen å själfva handlingarna eller å däröfver upprättade förteckningar eller i de vid tingen förda memorialprotokoll, hvarjämte i en del fall anteckningar i dylikt afseende finnas i en af Eckerströms biträde förd kassabok. Beträffande de få återstående handlingarna föreligga bestämda uppgifter af vederbörande parter själfva, att de erlagt stämpelafgiften; och vinna dessa uppgifter i flera fall stöd af förekomna omständigheter.

Då det således icke torde finnas anledning betvifla, att stämpelafgift för ifrågavarande handlingar blifvit betald, anser jag lika med justitiekanslern och statskontoret, att det skulle vara i hög grad obilligt, om vederbörande parter skulle nödgas att för utfående af sina handlingar ånyo erlægga sådan afgift; och synes det mig därför otvifvelaktigt, att staten till förekommande häraf bör inskrida. I fråga om sättet huru detta bör ske finner jag den af statskontoret förordade utvägen vara den lämpligaste. Sammanlagda beloppet af de stämplars, som erfordras för stämpelbeläggning af de vid justitiekanslerns inspektion förtecknade handlingarna utom bouppteckningen efter hustru Lindström, uppgår, så vidt vid inspektionen utrönts, till 11,874 kronor 20 öre, och då härifrån drages beloppet af de stämplars, som finnas för ändamålet tillgängliga å domsagens kansli eller 1,024 kronor 10 öre, skulle således värdet af de stämplars, som, i händelse den af statskontoret föreslagna utvägen väljes, borde för stämpelbeläggnings kostnadsfritt tillhandahållas, komma att utgöra 10,850 kronor 10 öre.

Därest, på sätt statskontoret hemställt, såsom villkor för stämplarnas utlämnande uttryckligen föreskrifves, att därigenom icke sker någon

inskränkning i det ansvar för stämpelafgifternas behöriga erläggande, som författningsenligt ålegat vederbörande domhafvande, torde någon bestämmelse därom, att vederbörande parter skola till staten öfverlåta sin rätt till ersättning af stärbhuset efter Eckerström, icke vara erforderlig. Oafsedt huruvida sådan öfverlåtelse sker, äger ju staten fordran af stärbhuset för bristande stämpelredovisning, i den mån vid de till hofrätten insända reoverade exemplaren af småprotokollen icke fogats stämpeldelar n:o 2 motsvarande de stämpeldelar n:o 1, hvarmed de till protokollen hörande handlingarna skolat vara försedda. Denna fordran, som kommer att bevakas i urarfvakonkursen efter Eckerström, kan ännu icke till beloppet bestämdt uppgifvas, men af de i justitiekanslerns inspektionsprotokoll härutinnan lämnade uppgifter framgår, att densamma öfverstiger det belopp, för hvilket nu ifrågasättes kostnadsfritt utlämnande af stämplat.

Att ett dylikt kostnadsfritt utlämnande ej kan ske utan Riksdagens samtycke är uppenbart. Däremot synas mig de närmare föreskrifterna om sättet för utlämnandet och hvad därmed står i samband lämpligen kunna meddelas af Kungl. Maj:t.»

Bevillningsutskottet, som i de förhållanden, hvilka föranledt ifrågasvarande framställning, funnit ett ytterligare stöd för det i Riksdagens skrifvelse den 20 sistlidne februari framhållna behovet af skärpta kontrollföreskrifter i afseende på stämpelmedels redovisning och inleverering till statsverket, har för sin del icke haft något att erinra mot den kungl. propositionen.

På grund häraf hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition angående kostnadsfritt tillhandahållande af stämplat för stämpelbeläggning af vissa vid häradshöfdingen R. E. Eckerströms död å Södra Roslags domsagas kansli kvarliggande handlingar måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 8 maj 1903.

På bevillningsutskottets vägnar:

J. BROMÉE.

Herr *Cavalli* har begärt få antecknadt, att han i följd af sjukdom varit förhindrad att inom utskottet deltaga i den slutliga behandlingen af detta ärende.
